

Zaterdag 15/08/1914 - ochtendeditie

Tienen, 14 augustus. Blijkens de laatste inlichtingen is de algemene opmars der Duitsers in de richting van Brussel en Antwerpen hervat. Hun infanterie, bestaande uit verscheidene legerkorpsen, marcheert op Tongeren en Sint-Truiden aan, men voorziet een treffen bij Diest en Aarschot. Hun cavalerie is benoorden Hasselt.

Uit Luik wordt gemeld dat de Duitsers het bombardement op de forten van de rechteroever hebben gestaakt om met te meer kracht die van de linkeroever te kunnen beschieten. Een aanval richt zich op de forten Pontisse, Liers, Loncin, Hollogne, Flémalle, en in de eerste plaats Pontisse.

Naar de dagbladen melden is het vervoer van Franse troepen naar België voltooid. Deze troepen zullen thans in slagorde tegen de vijand optrekken, om hun elk voorwendsel tot weerwraak tegen de ontwapende inwoners van Namen te ontnemen.

Kolonel Dorjo de Marchovelette is verbonden aan de generale staf van generaal Joffre.

De verdedigingswerken van Namen zijn nog aanmerkelijk versterkt en thans nog beter bestand tegen een aanval dan die van Luik.

Gisteren hebben 260 militaire wielrijders een Duitse afdeling van 400 man omsingeld en er een groot aantal van gedood: 50 zijn gevangen genomen, de overigen gevlucht.

De Belgische lansiers en de Franse dragonders hebben zich zeer onderscheiden bij een gevecht tegen Duitse uhlanen op de rechteroever van de Maas.

Men zegt dat 10 dagen geleden een buitenlandse gezant te Brussel er zijn verwondering over heeft uitgesproken, dat de Duitse gezant niet dadelijk na de oorlogsverklaring de Belgische hoofdstad heeft verlaten en dat deze daarop heeft geantwoord: "Dat is de moeite niet. Morgen zijn de Duitsers toch hier."

Brussel, 14 augustus. In het Belgische kamp is de nacht rustig voorbijgegaan. De Duitsers hebben geen aanval beproefd.

Te Oirbeke hebben schildwachten op 2 uhlanen geschoten zonder hen te raken.

De toestand der Belgische troepen is uitstekend. Verkenningen tot ver buiten het kamp hebben aangetoond dat er geen vijanden in de nabijheid zijn. Men denkt dat ze zich op de hoofdmacht hebben teruggetrokken.

Brussel, 14 augustus. Het ministerie van oorlog logenstraft het bericht in een der bladen, behelzende dat de Duitsers op Brussel en Antwerpen aanrukken.

De Indépendance schrijft: "Vanmiddag liepen hier geruchten over een aanval van een grote Duitse legermacht op de Belgische troepen bij Diest. Wij zijn officieel gemachtigd dit gerucht tegen te spreken. Vanmiddag om 4 uur 20 had het ministerie van oorlog nog geen bericht ontvangen over een grote slag bij Diest.

"Indien de Duitse troepen tot de aanval overgaan, zullen zij niet het numerieke overwicht hebben dat men hen toeschrijft. De Belgische troepen zijn in uitstekende staat."

Brussel, 14 augustus. Volgens La Dernière Heure hebben er in de afgelopen nacht op bijna alle voorposten in het gebied van Namen

schermutselingen plaats gehad tussen Belgische patrouilles en uhlanen. Er zouden 70 uhlanen zijn gesneuveld.

Brussel, 14 augustus. Zoals te verwachten was, speelt het vliegtuig een grote rol in de tegenwoordige strijd. Bijzonderheden kunnen wij daarover eerst later vernemen, maar het volgende bericht aan een der bladen is reeds van belang. Donderdagochtend vlogen drie Duitse eendekkers boven de Belgische stellingen nabij Diest. Geweer- en mitrailleurvuur hadden geen uitwerking, maar een veldstuk deed goede diensten. Na enkele schoten zag men de Taube draaiende neerkomen en op het veld vallen. Van de vliegers zou er slechts één enkele ontkomen zijn. Olieslagers en Tyck verrichtten meermalen per dag gewichtige verkenningen.

Brussel, 14 augustus. De generale staf heeft heden geen enkel communiqué gegeven, daar zich de hele dag geen enkel oorlogsfeit heeft voorgedaan.

Het hoofdkwartier bevestigt dat het gevecht bij Halen allerhevigst is geweest. De Duitsers zouden 2 à 3000 doden heb. De lijken van de Duitse paarden bedekken in zo groten getale de bodem, dat men erover denkt ze te verbranden, daar de tijd ontbreekt om ze te begraven.

De generale staf ontkent dat een fort van Luik zich zou hebben overgegeven.

Brussel, 14 augustus. Hedenochtend te half elf heeft een treffen plaatsgehad te Wessenakker, ten noordwesten van Kontich. Twee compagnieën Duitse wielrijders werden opgemerkt door een compagnie linietroepen, die zich verspreidde en de vijand tegemoet ging. Toen deze op geringe afstand genaderd was, gaven de Belgische

troepen vuur. De Duitse wielrijders trokken zich onmiddellijk terug. De Duitsers hadden 50 doden, de Belgen leden geen enkel verlies.

Te Borst (bij Tienen) zijn vannacht een 100 uhlanen verschenen. De burgerwacht schoot op de vijand, die zich onmiddellijk terugtrok.

Het spoorwegverkeer tussen Tienen en Landen is sedert vrijdagavond verbroken. Er zijn Duitse troepen in deze streek gezien.

40 Duitse krijgsgevangenen zijn vanmiddag te Leuven aangebracht, onder wie twee hoofdofficieren, lichtgewond in het gevecht bij Diest.

Maastricht, 14 augustus. Sedert de vroege ochtend hoorde men hier artillerievuur in de omgeving van het fort Pontisse. Om circa 12 uur zweeg het geschut tot vanavond ongeveer 6 uur. Ernstige vermoedens bestaan, hoewel geen zekerheid te verkrijgen is, dat Pontisse is tot zwijgen gebracht. Als dit vermoeden wordt bewaarheid, dan zouden de aanrukkende Duitse troepen meer bewegingsvrijheid hebben en de brug bij Lixhe ongehinderd kunnen gebruiken.

Ik verneem dat de gisteren geseinde Rode Kruisconferentie te Aken het gewenste resultaat niet heeft gehad. Het treden van Rode Kruisauto's op Belgisch grondgebied en het vandaar transporteren van gewonden naar Nederlandse hospitalen wordt nog steeds niet gewenst geacht. Het overschrijden der grenzen naar België zonder behoorlijke legitimatie is streng verboden.

Voor de slag.

Brussel, 14 augustus. Het Belgische ministerie van oorlog heeft een communiqué uitgegeven waarin gezegd wordt dat, met het oog op de huidige opstelling van de Franse, Engelse en Belgische legers, besloten is in het opperste landsbelang geen enkele mededeling

meer te doen omtrent de bewegingen van de drie legers. De regering rekent op de vaderlandsliefde van de pers, opdat het meest volstrekke stilzwijgen worde in acht genomen omtrent de militaire operaties.

Schending van oorlogsgebruiken.

Brussel 14 augustus. Het comité van onderzoek nopens de inachtneming der oorlogswetten heeft de volgende feiten geboekstaafd: Duitse officieren hebben de 12e dezer 50.000 frank uit de kas van het postkantoor te Hasselt genomen, na reeds te Tongeren zich bedragen, toebehorende aan de gemeente en aan het agentschap van de Nationale Bank, te hebben toegeëigend.

Houbotte, een geneesheer te Jauche (tussen Namen en Tienen), die de 11^e dezer om 8 uur 's ochtends per rijwiel van Hannut kwam, is door acht Duitse huzaren, onder bevel van een officier gevangen genomen. De officier richtte een revolver op hem en beval hem voor zijn paard uit te lopen, zeggende: als een Belgisch soldaat op ons schiet, zullen we u doden. Toen Houbotte trachtte te ontkomen, schoten de huzaren op hem en troffen hem tweemaal, daarna werd hij met lansen bewerkt en bleef voor dood liggen.

Berlijn, 14 augustus. Naar de Norddeutsche Allgemeine Zeitung mededeelt, zijn door bemiddeling van een onzijdige mogendheid aan Frankrijk en België waarschuwingen gericht.

1. Aan de Franse regering:

Uit berichten van de Duitse troepen ontvangen, blijkt dat in strijd met het volkenrecht in Frankrijk de volksoorlog wordt georganiseerd. In tal van gevallen hebben burgers op Duitse soldaten geschoten. Duitsland protesteert tegen een dergelijke wijze van oorlog voeren en de Duitse troepen hebben opdracht gekregen, elke vijandige

houding van burgers met de scherpste maatregelen te onderdrukken. Elke niet militair die gewapenderhand tegen de Duitse troepen optreedt, ieder die de Duitse verbindinglijnen tracht te vernielen, telegraafdraden doorsnijdt of ontploffingen bewerkstelligd, kortom op enigerlei wijze wederrechtelijk aan oorlogshandelingen deelneemt, zal op staande voet worden doodgeschoten.

Indien de oorlog zodoende een bijzonder scherp karakter krijgt, treft niet Duitsland doch Frankrijk de verantwoordelijkheid voor de stromen bloed die daardoor zullen worden vergoten.

2. Aan de Belgische regering:

De Belgische regering heeft Duitslands oprecht gemeente voorstellen om het land de verschrikkingen van de oorlog te besparen, afgewezen en gewapende tegenstand gesteld tegenover de opmars door België, waartoe de Duitsers wel verplicht waren door maatregelen van hun tegenstanders. België heeft de oorlog gewild. Ondanks de nota van 8 augustus, waarin de Belgische regering mededeelde dat zij in overeenstemming met het oorlogsgebruik de oorlog slechts met geüniformeerde manschappen zal voeren, hebben in de gevechten bij Luik tal van lieden onder bescherming van hun burgerlijke kleding daaraan deelgenomen. Om de Duitse troepen tegen de ontketende volkshartstocht te beschermen, zal van nu af aan elke niet geüniformeerde, die niet door een duidelijk kenbaar teken is aangeduid als gerechtigd te zijn om aan de strijd deel te nemen, behandeld worden als staande buiten het volkerenrecht. Wie de Duitse verbindinglijnen vernielt, telegraafdraden doorsnijdt of ontploffingen veroorzaakt, kortom op welke wijze ook wederrechtelijk aan oorlogshandelingen deelneemt, zal als franc-tireur behandeld worden en onmiddellijk zonder vorm van proces worden doodgeschoten.

Brussel, 14 augustus. De Société Générale neemt weer de nieuwe dépôts aan, niet onderworpen aan het moratorium en terstond opeisbaar. Zij betaalt daarop twee per honderd rente. Het is zeker, dat onze oudste bankinstelling dit besluit heeft genomen om het vertrouwen der bezittende klasse te versterken. Ook het feit dat de Nationale Bank sedert vandaag geen biljetten meer inwisselt, spruit voort uit de begeerte het publiek ertoe te brengen weer geld in circulatie te brengen en zodoende langzamerhand meer normale toestanden te krijgen. De stad Brussel werkt daartoe mee door levensmiddelen tegen geringe prijs beschikbaar te stellen. De prijzen waren vandaag; aardappelen zeven centiem per kilo; eieren 10 centiem per stuk; boter 2 frank per kilo; wortelen vijf tot zeven centiem per kilo; kool 15 centiem per kilo; kaas twee tot 2 ½ frank per kilo.

De verbindingen met Engeland werden hersteld. De lijn Oostende-Tilbury zal zondagmiddag 2 uur een boot doen vertrekken.

Brussel, 14 augustus. Graaf Frits van den Steen de Jehay, minister van België te Luxemburg, is door de Duitsers gedwongen zijn post te verlaten en langs een grote omweg Brussel te bereiken.

Brussel, 14 augustus. Het is te rustig te Antwerpen; ik wip de trein in naar het binnenland waar meer te zien moet zijn. De trein van 12 uur 10 snort stipt op tijd naar Brussel door. De zonbeschenen landschappen zeggen dat die blauwe hemelkoepel mijn vakantiedroom was. Wat is alles gewoon, alleen de vlag op de kerktorens doet u vragen of het kermis is of oorlog? Wat zien alle mensen er kalm uit en die onderlinge bereidwilligheid, dat gevoel van samenhang bij iedereen. Ons ras heeft dan toch stevige eigenschappen, die nu pas heerlijk aan het licht komen. Het onnozel vee, dat nooit noch kwaad noch onrecht deed, graast met koeienwijsheid gestadig voort, nergens een spoor van oogst; het zit

al in de schuren. Mechelen voorbij met de vlag op de stompe Romboutstoren, alles stil, alsof men een middagdutje deed. We zijn in het Brabantse. Verderop naar Perk toe zie ik de drie torekens van David Teniers; af en toe blinken de spitsen der bajonetten van waakzame schildwachten. Daar is, welig in het groen, de landbouwschool van Vilvoorde; Schaarbeek, Laken, de kerk omringd door stellages, eindelijk Brussel.

Snikheet te Brussel, maar rustig in de Nieuwstraat; de grote confectiehuizen Tietz door burgerwachten bewaakt. Jongetjes venten kranten over de boulevard Anspach. Langs de Beurs naar de Grote Markt, weids plein met zijn grijze gebouwen vol verguldsel en de bloemenverkoopsters onder grote schermen, een paar glimmende soldaatjes en stadhuisbeambten en af en toe een auto; in het Musée du Livre heeft het Institut de Bibliographie een eigenaardig initiatief genomen: de Permanence des Associations intellectuelles zetelt daar (Magdalenasteenweg 46) en plakt al de bevestigde berichten aan die door geloofwaardige personen gecontroleerd zijn. Op beknopte en duidelijke wijze wordt de toestand in de stelling van de onzen en van de vijand aangetoond.

Vraag en aanbod is hier vermeld; het is een prachtstukje van de aartsbibliograaf Otlet. Bij hem zal men de betrouwbaarste documentatie vinden. Iets dergelijks dienden de informatiekantoren overal te doen. De Koninklijke Bibliotheek is in een ambulance van het Rode Kruis herschapen; het personeel is aanwezig, de toegang verboden. Aan het park ligt het koninklijk paleis eenzaam te blinken; een enkele soldaat wandelt er voor; aan alle ramen het Rode Kruis. Het mooiste beeld van de rust te Brussel is een ministerieel kantoor: de slaap der rechtvaardigen heeft bevangen wat daar leeft. Even vreedzaam zijn de dominospelers in een groot café bij de Muntschouwburg, waar ik me neervlij om uit te blazen en wat te eten. Wat een overeenkomst met Antwerpen, bepaald, hier is voor

een oorlogscorrespondent voorlopig niets te doen. Daarom spoed ik me naar het station, waar ik een trein vind voor Leuven, van waar de laatste berichten zeggen dat de Duitsers hun opmars naar Brussel en Antwerpen schijnen te willen doorzetten.

Antwerpen 14 augustus. Weinig liefhebbers voor Leuven; in afwachting dat de trein me daarheen voert lees ik een artikel van Vandervelde in Le Peuple waarin hij zegt dat het volk voor Luik en in Haspengouw bezig is het algemeen stemrecht te veroveren.

Door het heuvelachtige land met zwierige glooiingen, waar men de boeren druk doende ziet met het inhalen der schoven; Diegem, beroemd om een bedevaart; Zaventem, waar een bekende Van Dijk hangt; Nossegem; Kortenberg. Het land overal blond van koren en achter het groen der landhuizen verre horizonten. Aan alle stations kleine groepen soldaten, hier een trein vol veldbedden met de vlag van het Rode Kruis, kleine lage grijze kerkjes met schaliedaken en spitse torentjes, de huisjes deemoedig er rond gehurkt. Ieder ogenblik stoppen we, maken plaats voor de Rode Kruistrein, die in volle vaart weg stoomt naar onze arme jongens. Ginds te Herent staat een detachement voetvolk; een trein die van ginds komt is er vol van. Een paard in de ploeg op het veld voert de driekleur aan de halster.

We naderen Leuven; hier ruiken we iets als oorlogslucht. Een compagnie ruitery en lansiers draven door de Stationsstraat; aan de Sint Pieterskerk is het centrum waar alles moet stoppen of vertragen. Groepen bestofte soldaten met ongeschoren gezichten komen voorbij, allen diep ernstig, maar niet moedeloos. Ik ontmoet een kennis, de brave De Gruyter, de leraar voordrachtskunstenaar uit Gent, die Philoktetes en Starkadd speelt. Reeds drie dagen ligt hij in de buurt bij Diest. Nu moet hij om proviand en heeft zowaar een paar zware broden bemachtigd. Ik spreek jongens van het 11e, die te Luik

de slag meemaakten. Hun wordt proviand en sigaren toegestoken. Een auto van Le Soir staat daar, hij gaat naar Tienen en Diest, net mijn zaak. De confrater komt op mij toe, hij ziet mijn documenten na en ik word gastvrij opgeladen. En route! Maar we worden voortdurend opgehouden, eerst om benzine op te doen, daarna door afdelingen kanonniers, die langzaam voorbij daveren met Kruppkanonnen. Het is 6 uur 30 en wij vrezen voor het duister niet ter plaatse te geraken.

7 uur. Eindelijk op weg en wij “slikken” wegen, zoals de Fransen dat noemen. Drie officieren die zich bij hun leger te vervoegen hadden waren mee ingestegen. Dat heeft ons de reis wel vergemakkelijkt, want minstens 50 maal werden wij opgehouden door militairen die het wachtwoord vroegen. Af en toe versperde een groepje soldaten ons de weg ofwel stuitten wij op schuin over de weg staande wagens of barricaden. Terwijl de zon heerlijk roze en oranje onderging, zagen wij de laatste boeren maaien en zaaien. De lange dreef die we door moesten werd langzaam donkerder. Te Tienen was alles donker en onze auto ging verderop naar Diest. Twee officieren verlieten ons, maar we laadden een soldaat op, een Bruggeling, die in de slag te Halen was geweest en nu naar Loksbergen wou om zich bij zijn regiment te vervoegen. Zijn verhaal in onvervalst Brugs verkortte de weg; hij was in de wolken over de dapperheid der officieren.

Wij zagen de soldaten gelegerd op strozakken voor de hoeven, ook af en toe een auto, beladen met een gewonde. Halfweg naar Diest werd ons verzekerd dat het eigenlijk te Aarschot te doen was. Wij tuften dan terug naar Tienen, waar ons de heldendaad van een sergeant der plaatselijke burgerwacht werd verteld. Hij had vanmiddag 31 Duitsers gearresteerd, waaronder drie officieren die van de slag te Eghezée kwamen.

Brussel, 14 augustus. De minister van Binnenlandse Zaken waarschuwt tegen alle feiten die de vijand tot weerwraak kunnen

aanzetten; de burgers mogen aan geen gevecht deelnemen, zij moeten zich van schelden of bedreigen onthouden, binnen blijven en deuren en vensters sluiten, zodra gevaar dreigt, en om niet van uitdaging beschuldigd te kunnen worden, de plaats waar de vijand binnenrukt verlaten. De minste gewelddaad vanwege een burger zou een echte misdaad zijn die door de wet met aanhouding en veroordeling wordt gestraft; zij kan immers aanleiding geven of voorwendsel zijn tot bloedige weerwraak op de onschuldige bevolking, vrouwen en kinderen, en tot het plunderen en verbranden der huizen. In Luik schijnt alles er kalm aan toe te gaan; burgemeester Kleyer heeft de volgende proclamatie uitgevaardigd: “Ik breng ter kennis van de bevolking, dat onze stadgenoten, die in de citadel als gijzelaars teruggehouden waren, onvoorwaardelijk in vrijheid zijn gesteld. De bevelhebber over de Duitse troepen verzoekt mij aan de bevolking tevens mede te delen dat de thans in verschillende delen der stad uitgevoerde militaire werken niet tegen de inwoners der stad zijn gericht. De Duitsers schijnen het thans op de forten benoorden Luik gemunt te hebben, hetgeen zou wijzen op een plan zich voor een tocht langs onze noorderprovincies te dekken.

We leven nu in de kalmte, die de storm voorafgaat. Ook in België is, niettegenstaande de vele berichten van veldslagen bij Turnhout, Tongeren en Sint-Truiden, geen actie van betekenis. Geen wonder. Aangenomen, dat werkelijk aldaar drie legerkorpsen strijden, tezamen het derde Duitse leger uitmakende, dan zal, gegeven de sterkte van het Belgische veldleger, wellicht nog door een enkele Franse troep gesteund, dat Duitse leger wel afzien van een krachtig oprukken in de richting van Antwerpen. Versterkingen zullen wel niet volgen, omdat de legers, die binnenkort in grote slagen zullen vechten, zo sterk mogelijk moeten zijn. In een onzer eerste artikelen betoogden we de noodzakelijkheid voor de Duitsers om het Belgische veldleger vast te houden. Wij meenden, dat zulks zou geschieden in

defensieve zin door afsluiting; de feiten hebben doen zien, dat dit, althans voorlopig, in offensieve zin is geschied. Nu de zware artillerie van het veldleger, de batterijen van 15 cm houwitser en 21 cm mortier zijn versterkt door belegeringsartillerie, zijn de Duitsers in staat, enige forten om Luik te beschieten. We verwachten dan ook de val binnen korte tijd van een enkele der forten; de andere zullen het nogal geruime tijd kunnen uithouden en worden misschien wel geheel met rust gelaten.

Het offensief tegen België heeft het voordeel gehad, dat al dadelijk goede berichten naar Berlijn konden worden gezonden, hoewel à raison van vele, we menen te vele mensenlevens.

Aan de Limburgse Koerier wordt uit Luik gemeld: ook de 10 andere gijzelaars (senatoren enzovoort), die nog op de citadel door de Duitsers gevangen werden gehouden als waarborg tegen het schieten door het volk op de bezetting, zijn thans in vrijheid gesteld, na gezworen te hebben dat zij de bezetting zouden doen eerbiedigen door de bevolking. Dit is pas geschied, nadat de burgerij alle wapens en patronen, die ze in haar huizen had, ingeleverd had, hetgeen haar was aangezegd onder bedreiging dat overtreders zouden gefusilleerd worden.

De Daily Telegraph merkt op dat de Duitsers, die zich in Noord België gereed maken om met de legers der drie verbonden mogendheden slag te leveren, in hoofdzaak dezelfde tactiek volgen als in 1870, door sterke cavalerie-afdelingen op verschillende punten vooruit te zenden, die tegelijk de bewegingen en bedoelingen van de eigen hoofdmacht verbergen en de posities en acties van de vijand blootleggen. De tijden zijn nu echter veranderd, en zo zullen de vliegers reeds de Franse en Belgische generale staven hebben ingelicht omtrent de Duitse stellingen.

Zaterdag 15/08/1914 - avondeditie

Brussel, 15 augustus. Volgens de National werd gistermiddag om 4 uur te Namen kanongebulder gehoord. Om half zeven duurde het nog onafgebroken voort. Volgens hetzelfde blad hebben de Duitsers vrijdagmiddag het station van Ciney (oost noordoost van Dinant, in de provincie Namen) bezet. Om 7 uur 's avonds was er nog slechts verbinding met Assesse (tussen Ciney en Namen).

Brussel, 15 augustus. De toestand is nog steeds naar wens. Vannacht is niets bijzonders voorgevallen.

Berlijn, 13 augustus. Op het oefenterrein bij Paderborn zijn 4000 Belgische krijgsgevangenen aangekomen. 30 gevangen officieren gaven hun woord van eer, dat ze niet vluchten zouden, en genieten nu voorrechten.

De krijgsgevangenen werken aan de aanleg van een weg.

Het gevecht bij die Diest-Halen.

Correspondenten te Brussel van de Daily Telegraph delen nog bijzonderheden mee van de strijd bij Halen en Diest. Een der Belgische officieren, luitenant Van Doren, had zelfs de brandweer van Diest gerekruteerd om mee te vechten. Volgens een van deze berichtgevers waren velen van de gevangen genomen Duitsers zo uitgeput, dat zij flauw vielen en waren de paarden uitgeput van de honger. De sterkte der partijen, die hier tegenover elkaar stonden wordt op circa 17.000 geschat; namelijk 10.000 Duitsers en 7000 Belgen. De bedoeling der Duitse aanvallers zou zijn geweest, de linkerflank van het Frans-Belgische leger om te trekken.

Bij Luik zijn ook vele Denen uit Noord-Sleeswijk gevallen. Een Duits blad, dat over de Deense grens is gebracht, bevat, naar de Berlingske Tidende meldt, namen van gesneuvelden. Uit het enkele district Hadersleben zijn er 80 gevallen.